

12 / Reportage / Ungern

En religionslag har tagit ifrån de ungerska trossamfunden deras rättigheter. Metodistkyrkans ledare ser ett hot mot demokratin – och mot de fattiga som behöver kyrkans hjälp.

Det är torsdag, vilket betyder utdelning av kläder som kyrkan samlat in åt de hemlösa. En kö samlas framför lagerrummet.

Kyrkan driver bland annat en klinik, där både hemlösa och fattiga

Okristliga lagar sabote

Bygnaderna är slitna. Parken i närheten har hål i marken och trasiga bänkar. Och här finns de sista av gamla tiders bostadskomplex, med delade toaletter. Därför kallas kvarteret "Budapests sista slum".

Det åttonde distriktet är den del av Ungerns huvudstad som är känd för sin fattigdom, med många människor i social utsatthet. Sedan länge söker sig dessa till gatan Danko utca för hjälp.

Här ligger ett av Ungerns största gratis-härbärgen för hemlösa, som sedan 24 år tillbaka drivs av metodistkyrkan Ungerska Evangeliska Gemenskapen. Allting började med 50 sängar i ett källarrum, men har i dag blivit en hel institution.

– Det blir allt vanligare att ickehemlösa också kommer hit, för att besöka kliniken. De har inte pengar att betala för egen vård, säger Gábor Iványi, pastor och ledare för kyrkan.

Han tar emot i sitt kontor, där plakat och foton vittnar om relationer till både judiska och kristna samfund.

Ett element ställs på golvet. Lokalerna är dåligt uppvärmda, men ändå bättre än gatan, betonar Gábor Iványi.

JUST DETTA distrikt var också den första platsen i landet där regeringspartiet Fidesz såg till att kriminalisera hemlöshet. 2011 blev det illegalt att leta igenom soptunnor och sova på offentlig plats, med hot om stora böter – senare även fängelse. Hösten 2013 skrevs allt in som nationell lag i konstitutionen. Sedan dess har kyrkan på Danko utca naturligtvis fått mer jobb och människor att ta hand om, och dess pastor var tidig med att kritisera politiken.

– Våldigt skamliga steg har följt den här regeringen när det gäller fattiga människors rättigheter och hur de behandlas.

Pastor Gábor Iványi grundade sin metodistkyrka på 1970-talet. Han ser likheter mellan dåtidens maktavare och dagens regering i Ungern.

I januari 2012 kom ännu en lag, som reducerade antalet statligt erkända trossamfund till bara 14. Regeringen menade att övriga bara var civilorganisationer, som utnyttjade kyrkostatusen för skattelättnader. Efter stora protester ökade antalet till 32, när regeringen fick erkänna även muslimer, buddister, mormoner, kopter, Jehovas vittnen med flera, som religiösa samfund. Men Evangeliska Gemenskapen, ett samfund av betydande storlek, blev fortsatt nekat utan förklaring.

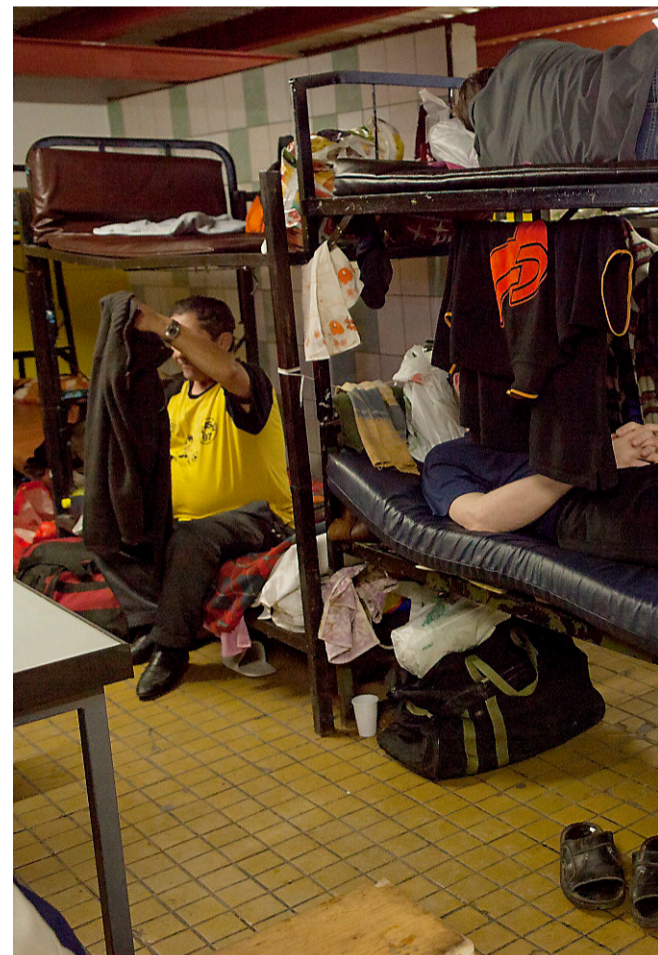
Allt detta är del av en omfattande politisk förändring i Ungern, som fått stor internationell uppmärksamhet de senaste åren.

Sedan det nationalist-konservativa partiet Fidesz vann två tredjedelar av parlamentsplatserna i valet 2010, har man använt sin supermajoritet för att på helt egen hand skapa hundratals nya lagar.

En ny, socialkonservativ konstitution antogs på bara en månad, som ökat maktkoncentrationen och inskränkt pressfriheten. Homosexuella, minoritetsgrupper och samhällets bottenkikt har drabbats negativt, av en politik som både FN, EU-kommissionen och många människorättsgrupper fördömt och kallat odemokratisk. Men regeringen, med premiärminister Viktor Orbán i spetsen, har haft mycket svårt att tolerera kritik.

OCH GÁBOR IVÁNYI är en välkänd kritiker. Pastorn grundade sin kyrka på 1970-talet, och var vid denna tid en viktig demokratisk oppositionsfigur mot sovjetkommunismen. I dag har han hamnat på kollisionskurs mot Fidesz politik, därför att han ser likheter från dåtiden hos dagens maktavare.

– Det handlar om att få makt. Vi saknar insyn i deras arbete, de skapar lagar helt efter egen smak. Och andras åsikter tystas, då de kontrollerar stora delar av massme-

dia. Det är början på något diktaturlikt.

Evangeliska Gemenskapen har trots allt varit tillmötesgående, och ansökte 2013 om kyrkostatus igen. Regeringen svarade med att öppna en utredning, där en hemlig "expert" skulle bedöma kyrkans religiösa aktiviteter, ifall de följer sin tro, och varit aktiva i minst 20 år. Experten lämnade in en rapport, men i februari 2014 svarade regeringen helt kort att dess slutsatser var "ogrundade".

– Det är befängd. Vi har varit en kyrka i

Regeringens statssekreterare Ferenc Kumin ser inget problem med att Metodistkyrkan fått sin kyrkostatus indragen.

Det är en daglig kamp för Gábor Iványi och Metodistkyrkan att driva all verksamhet.

Ösa och fattiga pensionärer får gratis vård.

terrar kyrkans insatser

40 år. Och de där frågorna besvarade jag redan på 1970-talet, när vi blev förföljda av diktaturen.

Gábor tycker det är tydligt vad som orsakar dagens situation. Lagen har politiserat frågan om religionsfrihet, och eftersom han kritiserat regeringen straffas nu hela hans kyrka. Ungerns opposition delar den uppfattningen.

Men i sitt kontor i Budapests parlamentsbyggnad menar Ferenc Kumin, regeringens statssekreterare för internationell kom-

"Uppvärmada gatan", kyrkans största sovsal där inga hemlösa någonsin avvisas. Ofta sover här många fler än de 280 människor det finns plats för.

FOTON: TORDEL ROTHE

munikation, att allt är ett missförstånd.

– Iványi förvränger historien. Tidigare hade vi världsrekord i helt galna slags kyrkor. Organisationer som inte alls var religiösa, utan bara ville ha ekonomiska fördelar. Det missbrukades, och nu är problemet löst.

Huruvida Evangeliska Gemenskapen varit religiösa eller inte, lämnar Ferenc Kumin dock osagt.

I dag menar många att Ungern fått en lagstadgad diskriminering av religiösa rättigheter. Trossamfund klassas nu som erkända kyrkor, eller "organisationer med religiös aktivitet".

Uppdelningen gör att de senare inte längre omfattas av rätten till tystnadsplikt. De är förbjudna att ge undervisning i offentliga skolor, vilket många gjort tidigare. Och de får alltså inte heller samma ekonomiska subventioner och skattelättnader.

TILLBAKA PÅ DANKO UTCA går vi på en rundtur till kyrkans olika verksamheter. Redan mitt emot Gábors kontor finns en klorinlukande sovsal för 160 hemlösa. Vi besöker förskolan, där 60 hemlösa småbarn får mat fem gånger dagligen och all undervisning sker på ungerska och romsk lovari.

"Uppvärmada gatan", så kallas en annan sovsal byggd för 280 personer, som nyss firade tioårsjubileum med kåldolmsmiddag, poesiläsning och bön med pastor Gábor. Den är märkbart överbelastad.

På kliniken finns 50 bäddar, dygnetruntvård och Gabors fru som sjuksköterska. Patienter med cancer, lungproblem, influensa och parasiter ligger i den manliga avdelningen, och det stinker från öppna sår hos en hemlös som amputerat benen på ett offentligt sjukhus. Därifrån skrevs han ut efter bara två dagar.

– Det är ett mirakel att vi ännu kan göra det här, och inte kollapsat, säger Gábor.

Sedan de ekonomiska subventionerna tagits ifrån kyrkan, är det ingen som vet hur länge de kan fortsätta hålla igång. Just nu är det en daglig kamp, både här och på annat håll: församlingarna, soppköken, de fem äldreboendena, och de 25 skolorna där 3000 romska barn får undervisning.

– Det här betyder att de som är villiga att hjälpa de fattigaste av fattiga nu inte ens kan göra sitt jobb.

FRÅN ANDRA SIDAN VÄGGEN rasslar det av kastruller. Några studenter från den aktade teologihögskolan, som kyrkan också driver, förbereder lunchen. En värdefull frivilliginsats som snart även den kan vara historia. I januari ringde en student och avslöjade att högskolan plötsligt inte längre är ett godkänt lärosäte att söka statliga stipendier till.

Kyrkan själv hade inte underrättats om förändringen, eller getts chansen att påverka beslutet. Eftersom få studenter själva kan bekosta studierna lär de nu minska kraftigt i antal.

Gábor suckar. Som det nu ser ut, måste samfund gå tillbaka i tiden för att kämpa till sig sina rättigheter igen. Hur många som överlever på vägen återstår att se.

Venedigkommissionen har redan kallat Ungerns religionslag oacceptabel, likaså Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg. Därifrån väntar kyrkan nu även på svar gällande sitt eget fall, men Gábor vågar inte tro att utkomsten kan förändra någonting.

– Jag tror bara på Gud. Regeringen behöver ständigt något att slåss emot, kanske blir Strasbourg nästa sak. Men jag är inte rädd för att fortsätta, från tid till tid måste vi kämpa mot de värsta delarna hos mänskligheten.

JOAKIM MEDIN